

# INKLYUZIV TA'LIM TIZIMINI TASHKIL ETISH VA UMUMTA'LIM MUASSASALARINI MAXSUS MOSLAMALAR HAMDA MUTAXASSISLAR BILAN TA'MINLASH

**Almamatova Nozima**

Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax Davlat

Pedagogika Universiteti O'zbek tili va

adbiyoti fakulteti 2-kurs 615-23 guruh talabasi

## Annotatsiya:

Ushbu maqolada alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni umumta'lim muassasalarida o'qitish uchun inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish masalasi yoritilgan. Bugungi kunda inklyuziv ta'limning dolzarbligi, uni tashkil etish yo'nalishlari, umumta'lim muassasalarini maxsus moslamalar bilan jihozlash va malakali kadrlar bilan ta'minlash muhimligi haqida fikr yuritiladi. Inklyuziv ta'lim tizimini samarali yo'lga qo'yish orqali imkoniyati cheklangan bolalarning jamiyatga moslashuvi va teng imkoniyatlarga ega bo'lishi ta'minlanadi.

## Kalit so'zlar:

Inklyuziv ta'lim, imkoniyati cheklangan bolalar, maxsus moslamalar, pedagogik qo'llab-uvvatlash.

## Kirish:

Bugungi kunda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish jamiyatning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Barcha bolalar, jumladan, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar ham, sifatli ta'lim olish huquqiga ega. Inklyuziv ta'lim – bu imkoniyati

cheklangan bolalarni umumta'lim muassasalarida boshqa o'quvchilar bilan birgalikda o'qitish va ularga mos sharoit yaratish tizimidir. Bunday tizimni shakllantirish uchun umumta'lim muassasalarini maxsus moslamalar bilan jihozlash, tegishli kadrlarni tayyorlash va o'quv muhitini moslashtirish zarur.

---

Asosiy qism:

### 1. Inklyuziv ta'limning ahamiyati va dolzarbligi

inklyuziv ta'lim tizimi imkoniyati cheklangan bolalarni jamiyatga integratsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. U quyidagi afzalliklarga ega:

- Har bir bolaning individual ehtiyojlariga mos ta'lim olish imkoniyati yaratiladi.
- Nogironligi bor bolalarning jamiyatga moslashuvi yengillashadi.
- O'quvchilarda mehr-oqibat va bag'rikenglik kabi ijtimoiy qadriyatlar shakllanadi.

### 2. Umumta'lim muassasalarini maxsus moslamalar bilan ta'minlash

Inklyuziv ta'lim tizimini samarali yo'lga qo'yish uchun umumta'lim muassasalari quyidagi maxsus moslamalar bilan ta'minlanishi lozim:

- Ko'tarish qurilmalari – jismoniy imkoniyati cheklangan bolalarning binoga erkin kirishini ta'minlaydi.
- Panduslar va tutqichlar – nogironlar aravachasi yoki boshqa harakatlanish vositalaridan foydalanuvchi bolalar uchun xavfsiz harakatlanish imkonini yaratadi.
- Maxsus jihozlangan sinf xonalari – eshitish yoki ko'rish qobiliyatida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun audiovizual moslamalar o'rnatilishi lozim.

### 3. Inklyuziv ta'lim uchun malakali kadrlarni tayyorlash

Inklyuziv ta'lim tizimining samaradorligi ta'lim jarayonini tashkil etadigan pedagoglar malakasiga bog'liq. Shu sababli, quyidagi mutaxassislarni tayyorlash muhim:

- Maxsus pedagoglar – imkoniyati cheklangan bolalarning ehtiyojlariga mos ta'lim berish uslublarini bilishi kerak.
- Psixolog va defektologlar – bolalarning ruhiy-pedagogik kuzatuvini olib borish va ularga psixologik yordam ko'rsatish uchun zarur.
- Logoped va surdotarjimonlar – eshitish va nutqida nuqsoni bor bolalar bilan ishlash uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassislar.

### 4. Inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha takliflar

Inklyuziv ta'lim tizimini yanada rivojlantirish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- Ta'lim muassasalarini zarur jihozlar bilan ta'minlash va ularga muntazam texnik xizmat ko'rsatish.
- Maxsus pedagog kadrlarini tayyorlash va malakasini oshirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish.
- Oilalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ota-onalarni inklyuziv ta'lim jarayoniga jalb etish.
- Inklyuziv ta'lim bo'yicha milliy va xalqaro tajribalarni o'rganish va amaliyotga joriy etish.

Xulosa:

Inklyuziv ta'lim imkoniyati cheklangan bolalar uchun teng huquqli ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Bu tizimni samarali yo'lga qo'yish uchun umumta'lim muassasalarini maxsus moslamalar bilan jihozlash, malakali kadrlarni tayyorlash va ta'lim jarayonini individual ehtiyojlarga moslashtirish zarur. Inklyuziv ta'limning rivojlanishi nafaqat imkoniyati cheklangan bolalar, balki butun jamiyat uchun katta ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni.
2. UNESCO. "Inclusive Education: The Way of the Future" (2008).
3. Vygotsky L. S. "Pedagogika va maxsus ta'lim nazariyalari".
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan chop etilgan me'yoriy hujjatlar.